

„אבל כמוכן. איך אפשר אחרת?“
 „ישנן שמועות עקשניות כי משה יתחתן בקרוב עם הגברת רבינוביץ. מה דעתך?“
 „אינני מאמינה. לדעתי, משה לא יכניס אשה אחרת לבית. הוא יעדיף למלא אותו בעתיקות. משה הוא אדם האוהב לחיות עם עצמו.“
 „ואת, רות: עם מי את עומדת להתחתן, ומתי?“
 „הבעייה שלי היא במי לבחור. עד כמה שהבנתי מהעיתונים. לדבריהם. היו לי, עד הבוקר, כבר חמישה מועמדים. ביניהם רופא ידוע וסופר מפורסם. הבוקר שמעתי שנוסף שיש, איל-נפט.“

„גם הסיפורים כאילו ביתנו לא היה בית הם שטות גמורה. היה לנו בית. בית חם ויפה. משה היה כל השנים אבא וסבא למופת.“

■ ■ ■
כן אבל איזה בעל הוא היה? האם יכולת להישען עליו. במשך שנות חייכם? האם הוא עמד לימינך?
 „אינני יודעת כמה שנים נשענות על בעליהן. אנחנו היינו שותפים בכל. לכל אורך הדרך.“
 „האם הגיעו לאוונג' השמועות, במשך כל השנים, על רומנים שונים שהיו לו —

מעולם לא הרשתי לעצמי לפגוע במשה באיזה צורה שהיא

„מובן שכל השמועות הללו הן הבל. אי-נני חושבת כלל להתחתן, ואין שום מועמד.“

מלבד הגברת רבינוביץ?
 „אני מזמן כבר חיה בהרגשה עמוקה שמשה יצא מתחומי הפרטי, והפך למעין נכס ציבורי, השייך לכל העם. במובן ידוע — גם לכל נשות העם. אם לטוב ואם לרע. מה שהוא לא יעשה, ואיך שהוא לא יתנהג — הכל ייסלח לו. אני חושבת שאני

■ ■ ■
האם משה הוא אותו אדם שאיתו התחתנת לפני 37 שנים?
 „ההתנתנות לפני 37 שנים?“

עם משה בבית
 צילום משפחתי לאחר הולדת הנכד, בנה השני של יעל, על מירפסת הווילה בצהלה. יעל ואמה מתבוננות מוקסמות בפספוס חנם בשלוה, כשהסבא המפורסם ניצב ממעל.

„אין תגובה.“
 „מדוע החיפון הזה. שבו התגרשתם?“
 „זו טעות. החלטנו על כך כבר לפני זמן רב.“

„האם לך היה פעם רומן עם גבר אחר?“
 „מעולם לא הרשיתי לעצמי לפגוע במשה באיזו צורה שהיא. מעולם לא נראיתי במ-קום פומבי עם גבר אחר. על רקע רומנטי. ועובדה גם כי שמי לא השתרבב מעולם לשום מדור רכילות. בהקשר זה. הגבר היחיד שחיוור אחרי, בעבר הרחוק, ושהיה לו סיכוי להתחרות עם משה, היה יגאל מוסינזון. הוא חייב לי עד היום ספר, מאר-תה תקופה.“

■ ■ ■
איך הגיבו הילדים?
 „הילדים כמוכן אינם חניקות עוד. הם קיבלו את זה כעובדה. עובדה די עצובה.“

(המשך בעמוד 26)

אני אוהבת לאפות
 רות במטבח, מפעילה את המיקסר בעת הכנת עוגה — הפעילות הקולינארית החביבה עליה ביותר. למרות ששקעה, עם השנים, יותר ויותר בפעילות ציבורית, המשיכה רות לנהל משק-בית למופת, גם לאחר שהילדים עזבו את הבית.

בחצר העתיקות
 צילום משפחתי רשמי של רות ובעלה בחצר הבית. ברקע שורות של מימצאים ארכיאולוגיים, ובחזית גבר ואשה שעברו את מרבית חייהם ביחד, החליטו, לאחר 37 שנות, לפרקם.

„לא, ודאי שלא. ההילה שאפפה אותו בשנים האחרונות סוככה לו את הראש, בלי כל ספק. צריך להיות בלתי-אנושי כדי להתעלות מעל הילה כזו, ולהמשיך לנהוג כאחד האדם. ומשה. עם כל מעלול-תיו, הוא רק אנושי. מאוד אנושי.“
 „רות, האם ייתכן שהוא היית נשאת בבית. עקרת-בית קטנה. במקום להפוך לאשת-ציבור — היית מצילה את הנישור אים?“

היחידה שמכירה אותו באמת, ובפירושו לא היית מסוגלת אותו בין ל"ו הצדיקים — אך אני מאמינה בו.“
 „האם היו לך הרבה רגעים מאושרים לצידו של משה?“
 „כן. היו לנו הרבה ימים מאושרים. אך אף פעם לא אשכח את התקופה לפני מלחמת ששת הימים. כשלקחתי טרמפיט-טיים במכונית, והם גילו מי אני. ההערצה, הכבוד, האהבה שהמטירו עלי — כנושאת

„משה הוא נכס ציבורי השייך גם לכל הנשים“

„אני חושבת שמשה העריך תמיד את העבודה הציבורית שלי. הוא גם עזר לי הרבה בכך. ביחוד במגעים שלי עם ערבים. במסגרת האגודה להתקרבות יהודית-ערבית. בית. אינני חושבת שכל גבר היה משלים עם כך שערבי יצלצל הביתה ויומין את אשתו לפגישה. ציבורית ככל שתהיה. לאי-זה כבר נידח. אינני חושבת שלעבודתי זו היה משקל בשאלת הגירושים.“
 „למה אם כן התגרשתם?“
 „זה נגמרה. החיים המשותפים שלנו פשוט הגיעו לסיומם.“

השם דיין — לא יישכחו ממני כל חיי. אז הבנתי לראשונה כי משה הפך לסמל.“
 ■ ■ ■
די, לאחר הגירושים — לוא היית יכולה לחזור 37 שנה אחורנית — האם היית חוזרת על חייך?
 „כן. בהחלט. הייתי מתחתנת עם משה, וזוהי בדיוק את החיים שחייתי. אינני מצטערת על אף רגע. שום גירושים אינם יכולים למחוק גישואים כאלה.“
 „האם תמשיכי להיקרא רות דיין?“